

PROBLEM ISTRAŽIVANJA

Tijekom niza godina susrećemo se s pitanjem korištenja mobitela u školama pa tako i u OŠ Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko. Zabrana mobitela u školama nije jednostavno pitanje i potrebno je istražiti iskustava i mišljenja koje se provode diljem naših škola.

Korištenje mobitela među djecom uglavnom se spominje u negativnom kontekstu, poput smanjenja pažnje, pogoršanja vida ili dolazak neispavanih učenika na nastavni proces. Potreba za provjeravanjem mobitela po noći jedan je od najčešćih uzroka nesanice kod mladih. Nedostatak sna kod djece izaziva mentalne probleme u odrasloj dobi, a koje je moguće uočiti već u dobi od 19 godina što potkrepljuju mnoga istraživanja vezana uz vremensko korištenje mobitela.

Je li rješenje – **zabrana korištenja mobitela u školi** – pitanje je na koje je vrlo teško odgovoriti i nema jednostavnih rješenja. Ova tema zanimljiva je mnogim stručnjacima koji se bave mentalnim zdravljem djece i mladih.

Evo nekoliko primjera drugih zemalja:

Jedna od zemalja koja je zabranila korištenje mobitela u školama je **Francuska**. Zabrana je uvedena 2018. godine, a odnosi se na učenike u dobi do 15 godina. Zabranjeno je korištenje mobitela u učionici i izvan nastave, primjerice za vrijeme odmora ili marende, iako raspon ograničenja može ovisiti o školi. Ista mjera primjenjuje se i na nastavnike i ostalo osoblje škole, osim kad je korištenje mobitela nužno zbog potreba posla.

U opravdanim slučajevima, može se odobriti korištenje mobitela, a od pravila su izuzeta djeca s invaliditetom. Može se odobriti i korištenje mobitela u svrhe izvannastavnih aktivnosti, što je definirano internim aktima škole.

U **Njemačkoj i Švicarskoj** zabrana mobitela u školama je slična, no razlike postoje ovisno o školi, odnosno regiji. Mobiteli su u pravilu zabranjeni tijekom nastave i drugih školskih aktivnosti, no smiju ih koristiti za vrijeme odmora i slobodnog vremena izvan nastave. U nekim švicarskim školama mobiteli su zabranjeni i tijekom odmora.

U obje zemlje postoje izuzeci, tako da učenici smiju koristiti mobitele za hitan kontakt s roditeljima ili u edukativne svrhe pod nadzorom nastavnika. Tijekom ispita, mobiteli moraju biti isključeni kako bi se spriječilo varanje.

U **Singapuru** je na snazi kontrola korištenja mobitela u školama, iako nije uvedena potpuna zabrana. Još jednom, cilj je poboljšanje koncentracije učenika na nastavu, kao i sprječavanje varanja na ispitima ili dijeljenja zabranjenog sadržaja. Ako prekrše pravila, njihovi će mobiteli biti zaplijenjeni, a škola ih može zadržati i nekoliko mjeseci, pa i godinu dana. U nekim su slučajevima roditelji pokušali vratiti mobitel ranije, pa i sudskim putem, ali bez uspjeha. Sva su pravila istaknuta na web stranicama škola, u službenim pismima roditelja i na roditeljskim sastancima kako bi se izbjegle nejasnoće i kako bi kazne bile jasno predočene. Kako neki roditelji ipak žele komunicirati s djecom dok su u školi ili ih pak djeca iz nekog razloga moraju kontaktirati, u školama su dostupne telefonske govornice.

Hrvatska je zemlja u kojoj je školama dana samostalnost u rješavanju ove problematike. U nekim školama zabrana je uvedena kako bi se učenicima osigurali uvjeti za obrazovanje bez ometanja, uz bolju koncentraciju, razumijevanje i bolje pamćenje. U praksi zabrane često ovise i o nastavnicima.

U **školi Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko** do sada postoji djelomična zabrana korištenja mobitela. Učenici na početku sata stavljaju mobitele u za to namijenjenu kutiju te ga na završetku nastavnog sata uzimaju i mogu ga koristiti u vrijeme odmora. Poneki učitelji dozvoljavaju korištenje mobitela i za vrijeme nastavnog sata, ali isključivo vezano za potrebe nastavnog sadržaja. Teškoće koje su nam prisutne jesu slijedeće:

1. Nedožvoljeno korištenje mobitela na satu
2. Nepravilna ili nedoželjna uporaba mobitela (slikanje, nedoželjne poruke, govor mržnje i sl.)
3. Nekritičnost dobivenih informacija putem dostupnih društvenih mreža (idoli, razni izazovi i sl.)
4. Neograničeno korištenje mobitela
5. Premalo osviještenih roditelja vezano uz roditeljsku zaštitu

Iz navedenih razloga na Vijeću učenika dogovoreno je da će se izraditi anketa za učenike, učitelje i roditelje kojom će se dobiti informacije i stavovi vezani uz uporabu mobitela u školi.

Cilj ispitivanja: dobivanje informacija i stavova vezano uz korištenje mobitela u školi te uvid u potrebna znanja vezana uz digitalnu pismenost.

Zadaci ispitivanja:

1. Ispitati učenike o važnosti uporabe mobitela, načinu njihova korištenja te potrebi korištenja mobitela u školi ili zabrani istih.
2. Ispitati učitelje o važnosti uporabe mobitela kod učenika, načinu njihova korištenja te potrebi korištenja mobitela u školi ili zabrani istih.
3. Ispitati roditelje o važnosti uporabe mobitela njihove djece, načinu njihova korištenja te potrebi korištenja mobitela u školi ili zabrani istih.
4. Uvidjeti potrebe edukacije o sigurnosti na internetu i pravila korištenja te uvidjeti koliko informacija posjeduju vezano uz pojam digitalne pismenosti za učenike, roditelje i učitelje.

Ispitna populacija:

1. Učenici od 3. – 8. razreda Osnovne škole Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko, PŠ Nikole Tesle Moravice te PŠ Ivana Gorana Kovačića Severin na Kupi.
2. Učitelji predmetne i razredne nastave svih škola
3. Roditelji učenika od 3. – 8. razreda svih škola

Vrijeme ispitivanja

3. studenog 2023. do 22. prosinca 2023. godine

Instrument ispitivanja i metodologija

Anketa – Anketiranje

Voditeljica ispitivanja

Jelka Šegan

Provoditeljice ispitivanja

Jelka Šegan i Sanja Petrović

REZULTATI PROVEDENOG ISPITIVANJA

UČENICI

Od ukupno 146 učenika odgovore je dalo 101 učenik što iznosi 69% .

Zadatak 1. Ispitati učenike o važnosti uporabe mobitela, načinu njihova korištenja te potrebi korištenja mobitela u školi ili zabrani istih.

68,3% učenika smatra da je uporaba mobitela važna dok 31,7% učenika smatra da uporaba mobitelima nije važna u njihovom životu.

Učenici koji smatraju da im mobitel nije važan daju slijedeće argumente:

- potrebno je više druženja s prijateljima.
- smatraju mobitele štetnima po zdravlje (oštećuju vid, manje boravka na zraku, manje spavanja, zrače)
- smatraju da im mobiteli oduzimaju mnogo slobodnog vremena i utječu na koncentraciju i praćenje nastave.
- Potrebno je ograničiti vrijeme na mobitelu.
- Vide kod pojedinaca ovisnost o mobitelima.

Učenici koji smatraju da je mobitel važan i da ga je potrebno koristiti argumentiraju svoj stav slijedećim :

- putem mobitela možemo pristupati internetu i mnogo naučiti
- mobitele često koristimo u nastavi što nam olakšava usvajanje sadržaja, nastava nam je zanimljivija naročito kod kvizova, koriste nam za istraživačke radove
- možemo se javiti roditeljima ako nam nešto zatreba
- možemo se više povezivati kroz igru (više nas je uključeno u igrama)
- zabrane nisu uvijek najbolje rješenje.

61% učenika smatra da ne bi trebalo zabraniti uporabu mobitela u školi. Navode sljedeće razloge:

- Mobiteli im koriste u nastavnom procesu
- Potreban im je za javiti se roditeljima
- Tableti ne rade te im je lakše koristiti mobitele
- Treba se naučiti pridržavati pravila

Predlažu da mobiteli budu u kutijama i ugašeni za vrijeme nastave ili zaključani u ormariću te da im se vrte pod odmorom ili da ih mogu koristiti samo putnici i djeca s teškoćama. Treba uvesti pravila korištenja mobitela.

Zadatak 2. Uvidjeti potrebe edukacije učenika o sigurnosti na internetu i pravila korištenja te uvidjeti koliko informacija posjeduju vezano uz pojam digitalne pismenosti.

56,4% učenika smatra da im je potrebna dodatna edukacija o sigurnosti na internetu i pravilima ponašanja na internetu. Ovaj odgovor argumentiraju sljedećim:

- važno je poštovati pravila „bonton“ na internetu
- potrebno je educirati mlađe učenike
- mnogo smo pričali o ovoj temi, ali uvijek ima nešto novo...
- Potrebna je edukacija jer nam je korisna
- važno je znati granice interneta
- ima mnogo zamki i opasnosti te je važno znati i prepoznati ih
- važno je širiti svoje znanje
- potrebno je naučiti komunicirati putem interneta (bez vrijeđanja)

Pod pojmom digitalne pismenosti u većini učenici ne znaju što ona znači te je neophodna dodatna edukacija kako bi im se taj pojam približio.

UČITELJI

Od ukupno 40 učitelja odgovore je dalo 27 što iznosi 68%.

Zadatak 1. Ispitati učitelje o važnosti uporabe mobitela kod učenika, načinu njihova korištenja te potrebi korištenja mobitela u školi ili zabrani istih.

40,7% učitelja smatra da je uporaba mobitela važna, dok 37% učitelja smatra da uporaba mobitela nije važna za učenike.

Učitelji koji smatraju da im mobitel nije važan daju slijedeće argumente:

- smatraju da mobiteli negativno utječu na razvoj učenika
- smatraju da su učenici previše vezani za mobitele te je izostavljena međusobna igra, razgovori, žive u virtualnom svijetu... nisu sposobni kritički procijeniti određene situacije.
- korištenje mobitela učenicima previše zaokuplja pažnju nepotrebnim sadržajima.
- smatraju da se nastavni sadržaji mogu naučiti i bez mobitela
- najčešće koriste mobitele u slobodno vrijeme te im malo služe za edukaciju, istraživanje i poboljšanje znanja i vještina
- učenici imaju dovoljno tehnologije u školama i nisu im potrebni mobiteli (mobiteli, pametne ploče i sl.).

Učitelji koji smatraju da je mobitel važan i da ga je potrebno koristiti argumentiraju svoj stav slijedećim :

- mobiteli su važni obzirom na vrijeme u kojem živimo (brzina komunikacije, brzina dobivanja potrebnih informacija...)
- određeni digitalni alati kojima učenici imaju pristup putem mobitela ponekad se koriste u nastavi (kvizovi, ankete i sl.)
- učenici vole kada se gradivo obrađuje na različite načine
- uporaba mobitela neizostavna je, a nastava je način da se mobitel uči koristiti smisleno. Pojedine aktivnosti učenike potiču na snalaženje i logičko zaključivanje. Tako učenik uči koristiti mobitel smisleno.

63% učitelja smatra da bi trebalo zabraniti uporabu mobitela u školi. Navode sljedeće razloge i načine eventualne zabrane:

- Mobiteli bi trebali biti zagašeni u torbi za vrijeme nastave, ako nije potreban na satu.
- Za vrijeme odmora ne ih koristiti. Korištenje dozvoliti jedino prema potrebi.
- Dolaskom u školu mobiteli se ostavljaju u ormarićima ili ih uopće ne donose u školu.
- Učitelji trebaju imati jedinstven stav oko korištenja mobitela i držati se dogovorenih pravila.

57% učitelja smatra da mobitele treba ograničiti, ali ne i zabraniti. Smatraju da je vrijeme tehnologije i da zabrane nisu dobre. Naglasak stavljaju na edukaciju učitelja, učenika i roditelja o pravilnom korištenju te poštivanju donesenih pravila. Smatraju da tako učimo djecu odgovornosti.

Gotovo svi učitelji slažu se da bi trebalo učenicima ograničiti vrijeme korištenja mobitela.

Zadatak 2. Uvidjeti potrebe edukacije učitelja o sigurnosti na internetu i pravila korištenja te uvidjeti koliko informacija posjeduju vezano uz pojam digitalne pismenosti.

67% učitelja smatra da im nije potrebna dodatna edukacija o sigurnosti na internetu i pravilima ponašanja na internetu. Ovaj odgovor argumentiraju sljedećim:

- Smatraju da su dovoljno educirani o toj temi
- Smatraju da su dovoljno upoznati s potencijalnim teškoćama i opasnostima

33% učitelja smatra da im je edukacija važna zbog:

- Budući da ne koristim društvene mreže ponekad kasnim za izazovima koje postavljaju novi društveni trendovi
- Uvijek je dobro ažurirati i nadograditi postojeća znanja
- Ova teme je od iznimne važnosti za sve (učenike, roditelje, učitelje...) te bi bilo dobro slušati edukacije uz sigurnost na internetu svake godine.
- Nove informacije pristižu gotovo na dnevnoj bazi te je potrebno biti kontinuirano educiran.

Prijedlozi učitelja za daljnji rad:

- Ukoliko se donese odluka o zabrani mobitela kršenje istog treba rezultirati Pedagoškom mjerom
- Nužno je u školi provesti projekt vezan uz opasnosti dijeljenja osobnih informacija, dijeljenja svojih i tuđih fotografija, sudjelovanja u izazovima na tik toku... Ovoj problematici treba posvetiti više sati od onoga što smo činili do sada (samo na satu informatike)
- Tim za kvalitetu bi trebao raspraviti o temi, donijeti pravila vezana uz korištenje mobitela, verificirati na UV i unijeti u kućni red
- Mobiteli bi trebali biti koristan alat u procesu učenja i same nastave. Potrebno je odrediti pravila kojih bismo se svi držali.

RODITELJI

Od ukupno 134 roditelja odgovore je dalo 55 što iznosi 41%.

Zadatak 1. Ispitati roditelje o važnosti uporabe mobitela kod učenika, način njihova korištenja te potrebi korištenja mobitela u školi ili zabrani istih.

49% roditelja smatra da uporaba mobitela nije važna za njihovo dijete, dok 51 % roditelja smatra da je uporaba mobitelima važna za djecu (zavisno od potrebe). 100% roditelja smatra da vrijeme korištenja mobitela treba ograničiti.

Roditelji koji smatraju da djeca ne bi trebala koristiti mobitele daju slijedeće argumente:

- smatraju da mobiteli negativno utječu na razvoj djeteta
- smatraju da su učenici previše vezani za mobitele te je izostavljena međusobna igra, razgovori, žive u virtualnom svijetu... nisu sposobni kritički procijeniti određene situacije.
- ne znaju organizirati svoje slobodno vrijeme
- zbog stalne uporabe mobitela zanemaruju školske obveze
- djeca su zaboravila pravilno komunicirati i izražavati se
- djeca se zbog pretjeranog korištenja mobitela ne mogu koncentrirati, pratiti nastavu...

Roditelji koji smatraju da je korištenje mobitela važan i da ga je potrebno koristiti argumentiraju svoj stav slijedećim:

- djeca putnici – važno je da mi se može dijete javiti ako me treba
- živimo u svijetu gdje je potrebna tehnologija i djecu treba naučiti nositi se s novim izazovima. Možemo im ograničiti vrijeme korištenja i kontrolirati sadržaje te postaviti pravila i granice.

72% roditelja smatra da bi trebalo zabraniti uporabu mobitela u školi.

Zadatak 2. Uvidjeti potrebe edukacije roditelja o sigurnosti na internetu i pravila korištenja te uvidjeti koliko informacija posjeduju vezano uz pojam digitalne pismenosti.

78% roditelja smatra da im nije potrebna dodatna edukacija o sigurnosti na internetu i pravilima ponašanja na internetu. Ovaj odgovor argumentiraju sljedećim:

- Mnogo toga su čuli i smatraju da znaju
- Provode malo vremena na mobitelu te im znanje o tome nije toliko bitno
- Znaju sve zamke koje vrebaju na internetu
- Slušali su predavanja o sigurnosti na internetu
- Svjesni su opasnosti na internetu
- Smatraju da su dovoljno educirani po tom pitanju
- Smatraju da njima nije potrebno, ali djeci da
- Samostalno pronađu informacije koje su im potrebne

22% roditelja smatra da im edukacija o sigurnosnom internetu može pomoći i to argumentiraju:

- Nemaju dovoljno znanja o sigurnosti na internetu
- Tehnologija stalno napreduje i teško je sve to pratiti stoga misle da im je informacija vrlo bitna o određenim situacijama na internetu, društvenim mrežama, roditeljskoj zaštiti i sl.

ZAKLJUČAK:

Analizirajući odgovore svih ispitanika možemo zaključiti da je većina sudionika za ukidanje mobitela u školi. Ono o čemu bi trebalo razgovarati jesu načini provedbe njihovog ukidanja. Postoje zanimljivi argumenti i za i protiv.

Postoje više varijanti:

1. Zabrana korištenja mobitela na nastavi osim ako to učitelj ne dozvoli, te zabrana korištenja mobitela pod odmorom ukoliko za to postoji opravdani razlog.
2. Totalna zabrana nošenja i korištenja mobitela u školi.
3. Potrebno definirati pravila te eventualne sankcije ukoliko ih se prekrši vezano uz nošenje mobitela u školi

Podatke obradile Jelka Šegan i Tanja Jakovac